

Darbas siekiant tarptautinės prieigos prie autoritetinių duomenų įrašų: 1995-1998

Mirna WILLER

Nacionalinė ir universiteto biblioteka, P.O. Box 550, 10000 Zagreb, Croatia, el. paštas: mwiller@nsk.hr

Santrauka

Straipsnyje atlikta apžvalga sąlygų, kurių pagrindu 1996 metais buvo sukurta Minimalaus lygio autoritetinių įrašų ir ISADN darbo grupė, globojama IFLA, Visuotinės bibliografinės apskaitos ir Tarptautinės MARC programos (UBCIM) ribose, taip pat atlikta šios darbo grupės tikslų apžvalga, t. y. susitarta, kuriais autoritetinio įrašo duomenų elementais reikia tobulinti UNIMARC formatą ir nacionalinius formatus, norint paskatinti tarptautinį keitimąsi autoritetiniais duomenimis. Išsamioje darbo grupės ataskaitoje „Privalomi duomenų elementai autoritetinių įrašų vartojimui tarptautiniu mastu“ smulkiai aprašyta šios grupės veikla: devynių nacionalinių formatų ir UNIMARC lyginamosios analizės pagrindu sukurtas duomenų elementų modelis įrašų vartojimui, apibrėžta tarptautinio duomenų vartojimo koncepcija, priešinga duomenų mainų koncepcijai, pasiektas susitarimas dėl privalomų duomenų elementų ir dėl UNIMARC papildymo tokiais elementais kaip entiteto tautinė priklausomybė, dėl daugiakalbių duomenų ir pradmens kalbos įtraukimo į įrašą, bibliografinių, istorinių pastabų ir t. t. Aprašyti ir susitarimai su IFLA GARE vystymo darbo grupe, Europos Komisijos projekto AUTHOR nariais ir archyvarų bendrija. Darbo grupė, paskelbusi savo pranešimą, 1998 metais baigė darbą, informavusi apie bendradarbiavimo su leidėjais pradžia, kuriant ISADN struktūrą, kurios ši darbo grupė nespėjo priimti.

Įvadas

Tarptautinis keitimasis bibliografiniais duomenimis paskutinio XX a. dešimtmečio viduryje buvo nusistovėjusių procesų, vykstančių tarp bibliotekų, dalis ir nesudarė

rimtesnės problemos. Palaipsniui stabilizavosi ir keitimasis retrospektyviosios bibliografijos įrašais, o iškilusios problemos buvo išsprendžiamos nustatytais, žinomais metodais. Vis dėlto reikėjo pasiekti tarptautinį susitarimą dėl autoritetinių duomenų mainų.

Pradėti konkrečiai spręsti šią problemą paskatino du pasitarimai: tarptautinis seminaras „Autoritetinių failų kūrimas ir vartojimas“¹, kurį 1995 m. spalio 4-6 d. Sankt Peterburge surengė IFLA kanceliarija pagal UBCIM programą, ir Atviros visuomenės instituto bei Nacionalinės bibliotekos seminaras „Vakarų Europos bibliotekos atvėrimas“², įvykęs 1995 metų lapkritį Prahoje. Kuriant Europos knygų, išspausdintų 1450-1830 metais, bendrą duomenų bazę (*Hand Press Book Database*), Europos mokslinių bibliotekų konsorciumas (*CERL - Consortium of European Research Libraries*), kreipdamasis į UBCIM, taip pat pasisakė už būtinumą skubiai priimti sprendimus dėl autoritetinių įrašų tarptautinių mainų, žinoma, akcentuojant keitimosi įrašais apie senuosius autorius³ problemas sprendimą.

Pirmasis normatyvinės kontrolės specialistų susitikimas. Londonas, 1996

Pirmąjį specialistų susitikimą sušaukė IFLA UBCIM programos direktorius Kurt Nowak. Susitikimas tema „Tarptautinės autoritetinių duomenų sistemos ir Tarptautinio standartinio autoritetinių duomenų numerio (ISADN - *International Standard Authority Data Number*) sukūrimo galimybės“ įvyko 1996 m. gegužės 3 d. Britų bibliotekoje Londone. Susitikime dalyvavo Françoise Bourdon (Prancūzijos nacionalinė biblioteka), Alan Danskin (Britų biblioteka), Eeva Murtomaa (Nacionalinė ir universiteto

biblioteka, Helsinkis), Barbara Tillett (Kongreso biblioteka), Brigitte Wiechmann (Vokiečių biblioteka), Mirna Willer (Nacionalinė ir universiteto biblioteka, Zagrebas) ir IFLA UBCIM sekretorė bei susitikimo vadovė Marie France Plassard. Stebėtojų teisėmis dalyvavo IFLA Bibliografinės apskaitos sekcijos Koordinacinio komiteto pirmininkas Roos Bourne (Britų biblioteka) ir komiteto nariai: Julianne Beall (Kongreso biblioteka), Donna Duncan (McGill universiteto biblioteka), Suzanne Jouguelet (Prancūzijos nacionalinė biblioteka) ir Ingrid Parent (Kanados nacionalinė biblioteka). Tarptautinei archyvarų tarybai (ICA - *International Council on Archives*) susitikime atstovavo ir Christopher Kitching iš Karališkosios istorinių rankraščių komisijos (Londonas) (*The Royal Commission on Historical Manuscripts*).

Pagrindiniai susitikimo dokumentai buvo UNIMARC/A⁴, „Gairės autoritetiniams ir nuorodiniams įrašams sudaryti“ (GARE)⁵, F. Bourdon pranešimas „Tarptautinis bendradarbiavimas autoritetinių duomenų srityje: analitinė studija su rekomendacijomis“⁶, paskelbtas IFLA UBCIM *New Series*, ir B. Tillett 1989 metų straipsnis „Normatyvinė kontrolė on-line terpėje“⁷.

Susitikimas prasidėjo audringa diskusija aptariant unikalios numerio ISADN skyrimo bibliografiniam identitetui būtinumą ir galimybes, taip pat šio numerio uždavinius ir turinį. F. Bourdon ypač pažymėjo pagarbos IFLA Visuotinės bibliografinės apskaitos principams svarbą sudarant autoritetinius duomenis ir keičiantis jais. Pagal šiuos principus kiekviena nacionalinė biblioteka yra valstybinės bibliografijos centras, atsakingas už autoriaus vardo autoritetinės formos nustatymą ir už įrašo pateikimą kitoms šalies ir užsienio bibliotekoms. Iškyla pačios akivaizdžiausios su tuo susijusios problemos, pirmiausia autoriaus tautybės nustatymas ir šių duomenų pateikimas kompiuteriniame įrašė (kokiais įrašais keičiamasi tarptautiniu mastu ir kaip atrenkama konkrečioje duomenų bazėje). Kita problema - skirtingos katalogavimo taisyklės, pagal kurias nustatomos autoriaus vardo unifikotos formos tam tikrai kalbinei teritorijai, kurią aptarnauja katalogas (katalogavimo centro kalba), ir autoritetinės formos pritaikymas atitinkamo katalogo sąlygoms (istorinis precedentas). F. Bourdon nuomone, pateiktas problema galima išspręsti nustatant ISADN numerį. Pasiūlymus dėl numerio turinio ir jo nustatymo būdų ji pateikė anksčiau minėtoje studijoje.

Nepaisant to, kad dėl ISADN sąvokos ir jo nustatymo svarbos iš esmės susitarta, nepasiekta susitarimo, ar ISADN turi būti „suprantamas“ numeris kaip ISBN, ar tik eilė generuotų skaitmenų kaip ISSN. Nuomonės svyravo - nuo to, kad numeris turi būti stabilus, be to, vienareikšmis, iki to, kad numerį gali sudaryti koduota informacija, susijusi su pradmens forma ir turiniu, todėl tas numeris turi būti dinamiškas, nevienareikšmis. E. Murtomaa pasiūlė susieti šį numerį su skelbinio leidyklos identifikatoriumi, o M. Willer - su CIP įrašu, tačiau šie pasiūlymai nebuvo aptariamai. Aptarimuose iškilo net ISADN uždavinių ir jo skyrimo praktiškumo klausimas, ir pagaliau buvo susitarta, kad nėra būtinybės steigti tarptautinį ISADN centrą dėl brangumo ir jo administravimo sunkumų.

Tolesnis svarstymas buvo nukreiptas į autoritetinių įrašų, kurie galėtų būti tarptautinių mainų objektas, tipo tikslinimą ir turinį. A. Danskin įteikė susitikimo dalyviams „Autoritetinių duomenų nacionalinių failų apibūdinimų apžvalgą“, kurią jis atliko referatui apie keitimąsi autoritetiniais duomenimis, numatytam pristatyti 1996 metų rugpjūtį IFLA konferencijoje Pekine⁸. Pateikta lentelė atskleidė problemas dėl to, kad atsiranda skirtumų laikantis UBC principų ir vartojant MARC formatus. Ypač svarbi problema, atsižvelgiant į UBC, yra ta, kad kai kurios valstybinės bibliografijos tarnybos nėra suinteresuotos nustatyti autoriaus tautybę. Tai kelia klausimą, ar tinkamas yra principas, kad kiekviena valstybinės bibliografijos tarnyba sudaro savo nacionalinių autorių autoritetinę formą, pagrįstas laukimu vartotojo, ieškančio duomenų gimtąja kalba.

Patikslinti autoritetinių duomenų tipai - tai asmenvardžiai, kolektyvų, konferencijų pavadinimai ir anoniminių leidinių unifikotos antraštės, ypač anoniminių klasikų kūrinių. Neapartos dalykinės rubrikos ir serialinių leidinių pagrindinės antraštės, nes serialinius leidinius tvarko Tarptautinis ISSN centras. Kadangi autoritetinių įrašų turinys yra nusakytas GARE, buvo nuspręsta jį peržiūrėti, ypač kompiuterinio įrašo reikalavimų aspektu. Vengiant darbų dvejinimo, autoritetinių įrašų ir nuorodų turinį patikrinti pasiūlyta šiuo tikslu sudarytai GARE peržiūrėjimo darbo grupei⁹ (*Working Group on the Revision of GARE*).

Be to, priimtas sprendimas sukurti Autoritetinių duomenų tarptautinių mainų darbo grupę (*Working Group on Transnational Exchange of Authority Data*), kurios uždavinys būtų nustatyti autoritetinių duomenų kompiu-

¹ Danskin, Alan. IFLA International Seminar on the Creation and Use of Authority Files. St. Petersburg, Russia, 4-6 October 1995: Summary report. Žr. ir: Alan Danskin, Michèle Guya ir Eeva Murtomaa pranešimą: International Seminar on the Creation and Use of Authority Files, St. Petersburg, Russia, 4-6 October 1995.

² Opening of the East European Library, Prague, 15-17, November 1995; funded and sponsored by the Regional Library Program of the Open Society Institute.

³ Fabian, Claudia. The Hand Press Book Database of CERL. Str. 82.

⁴ UNIMARC/Authorities: universal format for authorities.

⁵ Guidelines for authority and reference entries.

Žr. kroatiską vertimą: Smjernice za izradbu preglednih katalognih jedinica i uputnica.

⁶ Bourdon, Françoise. International cooperation in the field of authority data: an analytical study with recommendations.

⁷ Tillett, Barbara B. Authority control in the online environment.

⁸ Danskin, Alan. International standard in authority data control: costs and benefits.

⁹ Naujos sudėties darbo grupė sudaryta 1997 metais IFLA konferencijoje Kopenhagoje.

terinio įrašo turinį keitimosi tikslais. Darbo grupė turėjo būti tokios sudėties: F. Bourdon, A. Danskin, E. Murtomaa, B. Tillett, pirmininke papildomai išrinkta M. Willer ir sekretore M.F. Plassard¹⁰. Susitarta dėl darbo metodologijos: B. Tillett turi sukurti autoritetinių kompiuterinio įrašo duomenų, kurie vartojami iš anksto nustatytiems entitetams aprašyti, elementų modelį, o kiti grupės nariai modelį peržiūrės ir papildys jį duomenimis, būdingais formatui ir katalogavimo taisyklėms, kurios taikomos konkrečioje nacionalinėje tarnyboje. Modelis ir pasiūlymai turėtų būti peržiūrėti grupės pasitarime IFLA konferencijoje Pekine, po to dokumento projektas bus perduotas Nuolatiniam UNIMARC komitetui formato baigimo tikslais. M.F. Plassard buvo įpareigota suderinti šios grupės veiklą su GARE peržiūrėjimo darbo grupės veikla, o M. Willer - su Nuolatinio UNIMARC komitetu.

Kitas darbotvarkės punktas buvo centralizuotos autoritetinių duomenų mainų sistemos, priešingos platinimui, įvedimas, formato konversija, duomenų perdavimas ir formatai autoritetiniams duomenims. Vėl buvo grįžta prie įrašo turinio, būtinumo vienareikšmiai koduoti kai kuriuos duomenų elementus. Koduotų duomenų laukai yra svarbūs kaip informacijos perdavimo priemonė, nes nepriklauso nuo jokių katalogavimo taisyklių ir kalbos. Aptartos ir techninės sąlygos, ypač atsižvelgiant į prieigos prie einamosios informacijos svarbą bei poreikį padaryti įrašus prieinamus ir technologiškai mažiau išsivysčiusiems šalims.

A. Murtomaa pasiūlė sukurti centrinę duomenų bazę, į kurią šalys galėtų įtraukti savo duomenis, ir kaip tokio sprendimo pavyzdį pateikė Skandinavijos duomenų mainų projektus. B. Tillett ir A. Danskin trumpai nusakė Kongreso bibliotekos ir Britų bibliotekos veiklą kuriant autoritetinių duomenų mainų projektą ir Anglų-amerikiečių autoritetinių failų MARC formatą (*Anglo-American Authority File MARC Format - AAAMARC*)¹¹, kuris galėtų būti modelis kitoms valstybinės bibliografijos tarnyboms, vartojančioms tą pačią kalbą. F. Bourdon supažindino su Europos Komisijos programos „Telematika bibliotekoms“ DG XIII projektu¹² CoBRA+AUTHOR¹³ (*CoBRA - Computerised Bibliographic Record Actions*). Šio projekto tikslas - UNIMARC formatu sukurti penkis atskiras autoritetinių įrašų duomenų bazes, konvertuotas iš penkių nacionalinių

formatų (belgų, britų, prancūzų, portugalų (UNIMARC) ir ispanų). Šios bazės galėtų būti prieinamos ir per internetą, naudojant Z39.50 protokolą, kuris integruoja *software* EUROPAGATE¹⁴ tinklo programinę įrangą Z39.50 tinklų sąsajai, ir patikrinti galimybę dar kartą vartoti autoritetinių duomenų įrašus. Tai yra modelis tokios sistemos, kuri užtikrina prieigą prie autoritetinių duomenų nuotolinių failų, netgi prie tų, kurie yra skirtingų formatų. Tuo tarpu A. Danskin ir F. Bourdon nusprendė, kad pagrindinė problema kuriant tokias bendras bazes - tai autoriaus vardo autoritetinės formos skirtumai, dėl kurių atsirado nevienodo turinio autoritetinių įrašų netgi anglų-amerikiečių katalogavimo praktikoje. Todėl padaryta išvada: jei kreipiamas dėmesys į technologinius apribojimus ir vietinių katalogavimo tradicijų bei kultūrų sąlygas, tai nėra prielaidų sukurti autoritetinių įrašų unifikuotą tarptautinę duomenų bazę.

Dalyviai sutiko su pasiūlymu, kad valstybinės bibliografijos tarnybos turėtų pateikti savo autoritetinių duomenų failus į internetą per 2-3 metus, vartodamos, jei gali, IFLA tinklalapį kaip vietą, kurioje būtų skelbiama apie tai, kas prieinama ir kokie yra šių failų vartojimo apribojimai. Šiuo aspektu bus atidžiai tiriama AUTHOR projektas, nes jo rezultatai parodys tokio modelio įgyvendinamumą. Tokia priemonė, suteikianti galimybę vienu metu naudotis keliomis bazėmis, galėtų būti ir pagrindinis duomenų šaltinis kataloguotojams. Prieiga pasiteisintų, nes būtų efektyviai vartojami duomenys, kurie jau kartą buvo nustatyti, ir šio proceso nereikėtų kartoti kiekvienai nacionalinei organizacijai.

Susitikimo pabaigoje C. Kitching pranešė dalyviams apie Tarptautinės archyvarų tarybos darbą kuriant savus autoritetinių įrašų turinio standartus ir apie archyvarų bei bibliotekininkų pasitarimą, numatomą 1996 m. rugsėjo 1 d. Pekine, t. y. ICA ir IFLA konferencijoje. Jis trumpai pristatė naujausią standartą „ISAD(G): General International Standard for Archival Description“¹⁵ ir „ISAAR (CPF): International Standard Archival Authority Record for Corporate Bodies, Persons and Families“¹⁶. C. Kitching pabrėžė, kad tai tik autoritetinių duomenų struktūros ir turinio standartai, jie nenustato konkretaus formato kompiuteriniam katalogavimui taikymo. Apie UNIMARC taikymą bibliotekose ir archyvuose C. Kitching

sakė, kad minėtieji standartai nepriklauso nuo atskirų automatizuotų sistemų, bet vertėtų aptarti duomenų mainų galimybę. Archyvams reikia kitokios formos autoritetinių duomenų negu bibliotekoms, bet nustatant prieigą galėtų būti pasiekta bendros naudos.

Duomenų elementų modelis įrašų vartojimui

Projektas „Pagrindinių duomenų elementų modelis autoritetinių įrašų vartojimui tarptautiniu mastu“ (*Model of Essential Data Elements for an Internationally Shared Resource Authority Record*) aptartas antrajame darbo grupės pasitarime 1996 m. rugsėjo 1 d. Pekine. Projekto tekstą sudarė įvadas, kuriame buvo aprašyti darbo grupės uždaviniai ir galimų duomenų mainų principai, taip pat pateiktas autoritetinių duomenų kompiuterinio įrašo elementų sąrašas (su autoritetinių įrašų formatų UNIMARC, USMARC, BLMARC (British Library MARC), MAB (Machinelles Austauschformat für Bibliotheken), AAAMARC ir FINMARC laukų žymomis). Nutarta, kad reikėtų duomenų elementų pavadinimus suderinti su UNIMARC formato, kuris kartu bus vartojamas kaip elementų sąrašo pagrindas, terminologija. Po to reikia išskirti laukus, privalomus tarptautiniams mainams, ir sudaryti išvardytų nacionalinių formatų duomenų elementų lyginamąją lentelę. Buvo patvirtintas grupės veiklos tikslas - tobulinti UNIMARC ir kitus nacionalinius formatus. Pabaigoje susitarta, kad bendrajam virtualaus tarptautinio rinkinio autoritetinių duomenų bazių modeliui nebūtina taikyti tik vieną bendrą formatą. Aptarta ir būtinybė nustatyti duomenų taisymo atskirose bazėse autorizavimą, t. y. sukurti draudimo keisti originalų įrašą mechanizmą. Susitarta, kad kruopščiai patikrinti duomenys turi būti ne duomenų skaitymo ir mainų mechanizmo dalis, todėl reikia priimti duomenų apsaugos nacionalinius įstatymus. Standarto taikymą įrašui sudaryti taip pat būtina tiksliai pažymėti, bet standarto trūkumai neturi riboti jo taikymo sudarant įrašą, tuo labiau kad nuorodiniai įrašai nėra esminiai duomenų mainams. Nutarta, kad minimalių duomenų elementų sąrašas turi būti tik tiksliai apibrėžti duomenys, kurie privalomi tarptautiniams mainams. Peržiūrėtas projekto tekstas turi būti išsiuntinėtas patyrusiems specialistams aptarti ir pastaboms pateikti. Šiame pasitarime darbo grupė pakeitė savo buvusį pavadinimą ir pasivadino Minimalaus lygio autoritetinių įrašų ir ISADN darbo grupe (*Working Group on Minimal Level Authority Records and the ISADN*).

Dalis darbo grupės 1996 m. rugsėjo 1 d. susitiko su ICA atstovais, kurie pranešė apie siūlymą mažinti

Aprašomųjų standartų laikinąją komisiją ir vietoje jos sukurti nuolatinį ICA kolektyvą, atsakingą už standartus.

Kitas teksto projektas - „Pagrindiniai duomenų elementai autoritetinių įrašų vartojimui tarptautiniu mastu“ (*Essential Data Elements for an Internationally Shared Resource Authority Records*) buvo sudarytas pagal Pekino rezoliucijas ir aptartas trečiajame darbo grupės pasitarime, įvykusiame 1997 m. balandžio 28 d. Nacionalinėje ir universiteto bibliotekoje Helsinkyje. Tekstas buvo suderintas su darbo grupės bei kviestinių specialistų pastabomis, taip pat su minėtų formatų lyginamųjų duomenų elementų lentele ir su UNIMARC/A. Šiame dokumente yra ir tekstas apie kroatų UNIMARC, nes tuomet M. Willer pateikė duomenis apie šį formatą. Be minėtų formatų, Helsinkio pasitarime į lentelę įtraukti duomenų elementai, gauti papildomai iš prancūzų nacionalinio formato INTERMARC, Kanados formato CAN/MARC, Belgijos karališkosios bibliotekos MARC formato konversijos. Buvo susitarta prie teksto parengti žodyną, į kurį bus įtraukti terminai, vartojami šiame dokumente ypatinga reikšme. M. Willer buvo įpareigota parengti rekomendacijas Nuolatiniam UNIMARC komitetui, o B. Tillett - GARE vystymo darbo grupei formato ir GARE tobulinimo tikslais. F. Bourdon turėjo parengti priedą su pavyzdžiais, kuriuose kiekvienas aptariamas formatas būtų pateiktas su iš anksto aptartais pradmenimis.

Kaip vaisingos diskusijos, kuri toliau išsamiai aprašyta, rezultatas sukurtas naujas teksto planas. Šis tekstas kituose dviejuose darbo grupės pasitarimuose - 1997 m. rugsėjo 2 d. Kopenhagoje ir 1998 m. rugpjūčio 17-21 d. Amsterdame - iš esmės buvo užbaigtas atsižvelgiant į gautas pastabas ir pasiūlymus. Tekstas, priimtas pasitarime Kopenhagoje, iš karto buvo išsiuntinėtas kviestiniams specialistams, IFLA katalogavimo sekcijos nariams, GARE peržiūrėjimo darbo grupei ir Nuolatiniam UNIMARC komitetui. Tekstą taip pat peržiūrėjo standartų archyvams specialistai. Galutinį pasitarimo tekstą „Privalomi duomenų elementai autoritetinių įrašų vartojimui tarptautiniu mastu“¹⁷ sudaro įvadas, rekomendacijos ir trys priedai: žodynas, pavyzdžiai ir autoritetinių įrašų duomenų elementų matricos. Matrica sudaro visi duomenų elementai, kuriuos darbo grupė patvirtino kaip reikalingus įrašo turiniui, neatsižvelgiant į tai, ar jie yra kuriame nors iš peržiūrėtų formatų, ar nėra. Tokiu būdu gauti elementai pagal anksčiau priimtus nutarimus, be to, patvirtintas vienas iš grupės darbo tikslų: tobulinti ne tik UNIMARC ir GARE, bet ir nacionalinius formatus.

¹⁰ Tillett, Barbara. Progress report from the IFLA UBCIM Working Group on MLAR and the ISADN.

¹¹ Danskin, Alan. Anglo-American authority file: an idea whose time has come?

Danskin, Alan. The Anglo-American authority file: implementation of phase 2.

¹² Programme „Telematics for Libraries“, Commission of the European Community, Directorate General XIII E-4.

¹³ Bourdon, Françoise, Sonia Zillhard. AUTHOR. Vers une base européenne de notices d'autorité auteurs. Žr. taip pat: Project AUTHOR final report.

¹⁴ EUROPAGATE: Multifunctional gateway for information retrieval protocols.

¹⁵ ISAD(G): General International Standard Archival Description. Žr. taip pat kroatiską vertimą: ISAD(G): opća međunarodna norma za opis arhivskoga gradiva.

¹⁶ ISAAR(CPF): International standard archival authority record for corporate bodies, persons and families.

¹⁷ Žr. dokumento *Mandatory data elements for internationally shared authority records: report of the IFLA UBCIM Working Group on Minimal Level Authority Records and ISADN* dalių vertimą, kurio integrali spausdinta versija prieinama IFLA UBCIM programos kanceliarijoje, o elektroninė versija - IFLA tinklalapio adresu.

Keitimasis įrašais ir prieiga prie autoritetinių duomenų įrašų

Vienas sėkmingų sprendimų, padarytų po pirmojo susitikimo ir pažymėtų Helsinkio pasitarime, matyti iš darbo grupės pavadinimo bei paties dokumento antraštės pakeitimo ir pozicijos, kurios laikantis jis buvo baigtas. Visi sutiko su tuo, kad pagrindinis darbo grupės sumanymas yra ne keitimasis įrašais, o prieiga prie autoritetinių duomenų įrašų tarptautiniu mastu per internetą. Šiuo metu negalima nepaisyti bibliotekų poreikių tradicinių mainų prasme (pavyzdžiui, skandinavų ir anglų-amerikiečių modeliai), tačiau reikia numatyti ir tolesnės raidos perspektyvą. Ypatingos svarbos koncepcijai išbaigti ir paaiškinti turėjo AUTHOR projekto, kurį aptarė F. Bourdon, vystymas. Toks darbo grupės apibrėžimas aiškiai išdėstytas dokumento įvadinio teksto galutiniame variante: „Siekiant užtikrinti autoritetinių duomenų vartojimą tarptautiniu mastu, kiekvienam nacionaliniam centrui siūloma per 2-3 metus padaryti savo autoritetinių įrašų failus prieinamus per internetą, vartojant IFLA tinklalapį kaip vietą, kurioje būtų skelbiama apie tai, kas prieinama ir kokie yra failų naudojimo apribojimai. Tokia sistema leistų, kai pageidaujama, atlikti paiešką vienu metu keliose skirtingose autoritetinių įrašų bazėse arba tik vienoje nacionalinėje bazėje“¹⁸. Sukurti pateiktą tekstą padėjo ir tai, kad anksčiau buvo aptartos autoritetinių įrašų tarptautinių mainų trūkumų priežastys, įvairių normatyvinių bazių būklė nacionalinių ir kultūrinių tam tikrų vartotojų grupių poreikių atžvilgiu, taip pat nacionalinių katalogavimo taisyklių ir formatų taikymas, t. y. apie visa tai, kas atspindi atitinkamą valstybinės bibliografijos centrų praktiką. Tokį traktavimą kai kurie grupės nariai priėmė kaip tik dėl to, kad jo koncepcijoje buvo naujų dalykų, priešingų IFLA UBC principams. Šiame kontekste svarbus ir Elaine Svenonius perspėjimas apie normatyvinės kontrolės teorines prielaidas. Ji pateikia klausimą sau: „ar duomenų elementai, kaip pateikta modelio lentelėje, nereikalauja palaikyti vienodos prieigos koncepciją. Argi duomenų elementai bet kuriai vardo formai ir kiekvienam autoritetinės vardo formos variantui neturi būti visiškai vienodi? Bet tai būtų panašu į

jungiklio įjungimą, kai visi akimirksniu gauna skirtingus rezultatus, padarytus vienu būdu. Dabar tai taip neatrodo. Laikotarpis, pavyzdžiui, gimimo ir mirties datos, biografinė ir kita informacija susiję tik su autoritetine forma“¹⁹. Be to, reikia prisiminti ir svarbią grupės rezoliuciją, iškelta Pekine - nėra reikalo primygtinai reikalauti laikytis vieno bendro formato mainams. Nors Pekino pasitarimo protokolas nepateikia tokio sprendimo priežasties, tuometiniai ir vėlesni įvykiai ją aiškiai parodė. Pirma - tai USMARC, UKMARC ir CAN/MARC²⁰ formatų suderinamumas, kuris tuo metu buvo laikomas beveik užbaigtu²¹, todėl tikėtasi sukurti vienu formatu dideles duomenų bazes, kurios galėtų patenkinti ne tik angliškai kalbančius vartotojus. Antra vystymo kryptis buvo orientuojama į europinius sprendimus, pirmiausia į jau minėtus AUTHOR projekto rezultatus, ir netiesiogiai - į kitą Europos komisijos projektą *ONE: OPAC Network in Europe*²². Šie projektai nagrinėjo sprendimus dėl europinio profilio standarto Z39.50²³ taikymo, įtraukiant europinių nacionalinių formatų konversiją į UNIMARC, naudojant konversinę programinę įrangą, sukurtą pagal UseMARCON projektą²⁴, kuris leidžia vykdyti paiešką vienu metu daugelyje skirtingų formatų duomenų bazių. Šis projektas vis dėlto parodė, kad reikalingas vienas referentinis formatas, kurį, be nacionalinio formato, turi žinoti kiekvienas kataloguotojas. Užbaigus AUTHOR projektą, 1998 m. pabaigoje jo nariai nusprendė tęsti darbą diegiant gautus rezultatus nacionalinėse tarnybose ir platinti projektą įstaigoms, pasirengusioms pateikti vartoti savo autoritetinių įrašų failus ir taikančioms arba ateityje planuojančioms taikyti Z39.50 protokolą.

Entiteto tautinė priklausomybė

Entiteto tautinės priklausomybės, kaip autoritetinio įrašo privalomo elemento, įtraukimas - taip pat svarbus žingsnis į priekį, turint omenyje pradines grupės nuostatas. Tuo metu amerikiečių atstovė manė, kad šiuos duomenis sunku nustatyti ir todėl jų nereikia, prancūzų ir kroatų atstovės pabrėžė, kad šiuos duomenis būtina įtraukti, jos rėmėsi UBC pagrindiniais principais ir praktine būtinybe - išskirti iš duomenų bazės būtent tuos įrašus, kuriais pagal

tautybės principą domisi vartotojas, pavyzdžiui: „mane domina tik vokiečių autoriai“. F. Bourdon pasiūlė į UNIMARC įtraukti sprendimą iš INTERMARC, kuriame šis elementas aptartas. Pasiūlymas buvo priimtas ir įtrauktas į rekomendacijų tekstą Nuolatiniam UNIMARC formato vystymo komitetui. Komitetas gavo tokias rekomendacijas: tautybės kodavimui taikyti ISO 3166-1 (*ISO 3166-1 Codes for Representation of Names of Countries*); sudaryti galimybes koduoti tokias reikšmes kaip „nenumatyta“, „dvi“ ir „daugiau nei dvi tautybės“.

Daugiakalbiai duomenys ir pradmenys kalba

Paula Goossens iš Belgijos karališkosios bibliotekos paprašė iš naujo peržiūrėti UNIMARC taikymą daugiakalbėms duomenų bazėms ir sudaryti galimybes perkelti daugiakalbius pradmenis iš skirtingų įrašų į vieną (ir pateikti šiuos pradmenis savo formatu). Tokia galimybė suteikta belgų KBR MARC formatui, nes tai būtina dvikalbei Belgijai. Tokiai sąlygai patenkinti reikia įtraukti į įrašo laukus koduotus duomenis, kuriuose būtų įrašyta katalogavimo centro kalba kaip pastovus elementas. Be to, reikia vartoti polaukio identifikatorių katalogavimo kalbai ir unifikuoto pradmenys lauke, ir pastabų lauke. Koduoti pradmenys kalbą reikalavo ir rusų komentatoriai, kuriems svarbūs duomenys apie pradmenys pirmojo elemento kalbą. Jei pradmenys papildymai, tokie kaip identifikavimo požymiai, atitinka katalogavimo centro kalbą ir apie tai jau yra pažymėta duomenų kodavimo laukuose, tai pradmenys kalba priklauso nuo katalogavimo taisyklių, tačiau dažniausiai (ir pagal IFLA rekomendacijas)²⁵ ji priklauso nuo originalios autoriaus vardo formos ir nuo unifikotos kūrinio antraštės formos. Prancūzų reikalavimas rašyti daugiakalbius pradmenis į vieną įrašą paskatino aptarti šią problemą trečiuoju aspektu. INTERMARC suteikia galimybę įtraukti daugiakalbius pradmenis į vieną įrašą. Šie pradmenys traktuojami ne kaip formos variantai, o kaip unifikuoti (autoritetiniai) gretutiniai pradmenys; kiekvieno jų vartojimą sąlygoja duomenų išvedimo tipas: vienos formos reikia nacionalinei bibliografijai, kitos - knygų katalogui. Katalogavimo centro kalba įrašė tik viena - prancūzų. Po ilgai trukusių aptarimų padaryta išvada, kad bus priimtas principas, kuriuo remiasi abu UNIMARC/B ir UNIMARC/A formatai - tai yra įrašo, kuriame yra tik viena katalogavimo centro kalba, perkėlimo principas. Būtinumas pradmenys pradinio elemento kalbai užrašyti, t. y. branduolio kalbos pradmenys, nurodytas naujoje rekomendacijoje Nuolatiniam UNIMARC komitetui: būtina patikslinti naują

polaukio identifikatorių pradmenys lauke šiam elementui įtraukti. Įtraukti daugiakalbius pradmenis kaip gretutinius į įrašą, kuriame yra tik viena katalogavimo centro kalba, galima naudojant UNIMARC pradmenų ryšių bloką 7-- , bet nesudarant naujo įrašo su gretutiniais pradmenimis kaip unifikuotais. Su kalbos kodavimo problema susijusi ir rekomendacija Nuolatiniam UNIMARC komitetui: sukurti kiekvieno pradmenys šrifto, transliteravimo tipų ir šrifto krypties kodavimo mechanizmą. Kadangi kodas UNICODE simbolių rinkiniui jau priimtas ir įtrauktas į UNIMARC formatą, šis reikalavimas (UNICODE papildymas) neaptartas nė viename iš dokumentų, nors apie simbolių rinkinius buvo daug kalbama.

Pradmenys su identifikavimo požymiais ir be jų

Egzistuojančios nacionalinės autoritetinių duomenų bazės atkreipė dėmesį į būtinumą įvesti dar vieną naują įrašo elementą, kuris suteiktų galimybę atskirti pradmenis su identifikavimo požymiais ir be jų. Pavyzdžiui, vokiečių asmenvardžių bazėje identiškai asmenvardžiai nepapildomi identifikavimo požymiais ar kokiais kitais skiriančiais duomenimis. Tokius įrašus būtina pažymėti, tuo tikslu priimta rekomendacija Nuolatiniam UNIMARC komitetui dėl būtinumo įvesti naują elementą į įrašo pradžią, t. y. į įrašo etiketę. Kai kuriuose komentaruose buvo teigiama, kad šie duomenys nereikalingi, nes tai yra ypatybė konkrečios bazės, kuri paprastai aprašoma dokumentacijoje, pateikiamoje įrašo priėmimui. Į tą pačią kategoriją reikalavimų išplėsti UNIMARC įrašo etiketę buvo įtrauktas poreikis įrašyti entiteto kategoriją, kuri turėtų iš karto įrašo pradžioje nustatyti entiteto turinį: asmenvardį, kolektyvo ar konferencijos pavadinimą, giminės vardą arba anoniminių kūrinių. Taip pat pateiktas prašymas patobulinti sistemą kodų, kuriuos vartojant būtų galima atskirti daugiatomių leidinių unifikuotų antraščių tipus, jei įmanoma, koduotų duomenų lauke (154, Koduotų duomenų laukas unifikuotoms antraštėms). Tačiau darbo grupė toliau netobulino šios sistemos, tą uždavinį perdavė Nuolatiniam UNIMARC komitetui.

Bibliografinės, istorinės ir kitos pastabos

Bibliografinės, istorinės ir kitos pastabos apie bibliografinį entitetą, kaip svarbūs autoritetinio įrašo elementai, yra privalomos įrašui, kuris pateikiamas dideliame

¹⁸ Ibid., str.

¹⁹ Citata iš susitikimo Helsinkyje medžiagos, datuotos 1997 m. kovo 28 d.

²⁰ Bunn, Paul, John D. Byrum, Jr.; Ingrid Parent: The BL/LC/NLC MARC harmonization initiative. Ede, Stuart, MARC in close harmony.

²¹ IFLA konferencijoje Pekine priėmė specialistų nuomonės dėl naujo IMARC (International MARC) formato pavadinimo, kurį pasiūlė Kongreso biblioteka, IFLA UBCIM programos, PUC, Kongreso bibliotekos, Kanados nacionalinės bibliotekos ir Vokiečių bibliotekos atstovų susitikime kasmetinės konferencijos Amsterdame 1998 m. rugpjūtį metu šis pavadinimas nebuvo priimtas. (Britų biblioteka nedalyvavo projekto derinime. Žr. Ibid., P. Bunn ir S. Ede.) Vėliau Kongreso biblioteka ir Kanados nacionalinė biblioteka paskelbė suderintų USMARC ir CAN/MARC formatų pavadinimą: MARC 21.

²² Holm, Liv Aasa. ONE project - results and experiences. Žr. taip pat projekto ONE aprašą.

²³ Europinis profilis Z39.50. BIB-1 profile for ONE. Version I 1997-01-09.

²⁴ UseMARCON: User Controlled Generic MARC Converter. Žr. taip pat: Noordemeer, T. UseMARCON.

²⁵ Statement of principles adopted at the International Conference on Cataloguing Principles, Paris, October, 1961. Names of persons: national usages for entry in catalogues.

vartotojų skaičiui tarptautiniu mastu. Tiesą sakant, tai esminis, kaip pažymėjo F. Bourdon minėtoje studijoje, entiteto identifikavimo elementas ir už katalogo, kuriame jis pirmiausia įvestas, ribų. Šis elementas tuo pačiu yra ir skiriamasis požymis pagal tą skirstymą, kurį F. Bourdon pritaikė autoritetinių vardų sąrašui ir autoritetinių duomenų bazei. Tik pastaroji, tvirtina F. Bourdon, tinka tarptautiniams mainams²⁶. Savo nuomonę ji pagrindė patirtimi prancūziško INTERMARC formato, kuriame nepaprastai išsamiai sudaryti pastabų ir koduotų duomenų laukai, į kuriuos įtraukiama įvairi informacija apie įrašo entitetą. Glenn Patton iš OCLC patvirtino tokią poziciją remdamasi praktika: „Dirbant pradmenų, sudarytų pagal skirtingas katalogavimo taisykles ir išaiškintų skirtingų katalogų kontekste, atskyrimo darbus pastebėta, kad šis pastabų tipas labai padeda (kartu su pastaba lauke „Surastų duomenų šaltinis“) pateikti informaciją, reikalingą norint nustatyti, ar čia kalbama apie tą patį asmenį arba kolektyvą, ar apie kitą“²⁷. Buvo nutarta rekomendacijose Nuolatiniam UNIMARC komitetui ir GARE peržiūrėjimo darbo grupei pateikti pasiūlymą - įtraukti bibliografinę informaciją kaip ypač siūlytiną į privalomų duomenų elementų sąrašą. Rekomendacijų tekste GARE peržiūrėjimo darbo grupei pateikta ir papildomų pasiūlymų. Be pastabų tobulinimo anksčiau minėta prasme, reikėtų pastabomis nustatyti įrašo lygį, t. y. nustatyti, ar kalbama apie išsamųjį, ar apie minimalųjį įrašą. Būtų naudinga dar kartą peržiūrėti autoritetinių įrašų tipus ir apsvaistyti galimybę įtraukti leidyklų pavadinimų kontrolines formas (F. Bourdon pasiūlymas), kai kuriuos duomenų elementus, kuriais aprašomi entitetai, ir katalogavimo taisyklių nurodymus, taip pat skyrybos ženklų vartojimą; peržiūrėti spausdintų ir mikroreproduktuotų nuorodų formą ir unifikuoto pradmens ryšio su pradmenų formų variantais atvaizdavimą; pataisyti žodyną. Nurodymai turi apimti įvairesnes leidinių rūšis, pavyzdžiui, natas, elektroninius leidinius.

Entitetas, bibliografinis entitetas ir bibliografinis identitetas

Galutinio dokumento tekste, kaip ir šiame straipsnyje, dažnai minimi terminai: entitetas, bibliografinis entitetas ir bibliografinis identitetas. Entitetas apibrėžtas kaip „asmuo, kolektyvas ar kūrinys, kuris pateiktas unifikuoju pradmeniu arba entiteto identifikatoriumi“. Pastarasis apibrėžtas kaip „asmens ar organizacijos vardas; pagrindinė kūrinio antraštė. Unifikuotos antraštės elementas, kuriame neįtraukiami

apibūdinimai ar kita informacija, kurią pateikia kataloguotojas“. Gana daug komentarų sukėlė bibliografinis identitetas, apibrėžtas kaip „tam tikras vardas, kuriam sudarytas autoritetiniame įrašė unifikuotas pradmuo (be formos variantų). Vienas entitetas (pavyzdžiui, asmuo, kolektyvas ar kūrinys) gali turėti daugiau negu vieną bibliografinį identitetą, pavyzdžiui, tikrasis vardas ir slapyvardis (slapyvardžiai), dabartinis ir ankstesnis pavadinimas (pavadinimai); sutartinis vardas ar kūrinio unifikuota antraštė“. Kai kurios katalogavimo taisyklės teikia viešodą reikšmę skirtingiems bibliografiniams identitetams, kurie susiejami nuorodomis „žiūrėk taip pat“, kitose katalogavimo taisyklėse skirtingi bibliografiniai entitetai susiejami nuorodomis „žiūrėk“ arba papildomaisiais įrašais. Pateikti skirtumai atkreipė dėmesį į tai, kad tokia koncepcija prieštarauja Paryžiaus principams, kuriuose pasakyta, kad individualusis autorius, skirtingai negu kolektyvas, turi būti pateikiamas kataloge tik viena priimta forma. Dėl to visos kitos asmenvardžio formos turi būti susietos su priimta forma bendraja („žiūrėk“), o ne kryžmine („žiūrėk taip pat“) nuoroda. Nors šios problemos sprendimo būdas įvairiose katalogavimo taisyklėse aprašytas, tačiau išliko abiejų formų užrašymo galimybė.

Archyvų bendrijos komentarai

Reikėtų atskirai paminėti Privalomų duomenų elementų projekto teksto komentarus, kuriuos darbo grupė gavo iš ICA/CDS. Komentarai iškilo dėl Privalomų duomenų elementų ir ISAAR (CPF) lyginamosios lentelės, kurią sudarė šis kolektyvas. Šiek tiek anksčiau ICA/CDS pirmininkė Ch. Nougaret, susirašinėdama su darbo grupės pirmininke B. Tillett, labai aiškiai išreiškė šio kolektyvo norą bendradarbiauti ir parodė ypatingą susidomėjimą autoritetinių duomenų ir ISADN tarptautinio vartojimo iniciatyva. ISAAR (CPF), paaikškino ji, apima ir tarptautinį identifikacijos atributą, panašų į ISADN, bet jis dar nesukurtas. Darbo grupės rekomendacijos išsaugoti pagal nacionalines ar kitokias taisykles atsiradusias skirtingas pradmenų autoritetines formas atitinka taip pat ir ISAAR(CPF) rekomendacijas. C. Nougaret užbaigė tuo, kad iš tikrųjų tos problemos iškyla dėl nesuskalbėjimo ten, kur būtų naudinga ir pageidautina bendradarbiauti. Todėl ji pasiūlė sukurti bendrą darbo grupę, kuri spręstų konkrečias problemas, panašias į minėtas^{28, 29}.

Baigiamoji IFLA ir ICA autoritetinių įrašų struktūros analizė tokia: 1) yra vienuolika sričių, kuriose egzistuoja

visiškas arba artimas dviejų standartų atitikimas: 2) ISAAR (CPF) standartas galėtų būti konkretesnis atskiriant kontekstinę informaciją ir informaciją apie provenienciją (rekomendacija ICA/CDS, kad kitoje ISAAR(CPF) standarto redakcijoje būtų atkreiptas dėmesys į šiuos duomenis); 3) IFLA rekomenduoja, kad šiuo metu autoritetiniai įrašai būtų pateikiami vartoti tik paieškai, o ne keitinuisi. Archyvų informacinės sistemos turėtų kiek galėdamos prisidėti prie šio proceso, o tarnybos, sudarančios įrašus, galėtų pagalvoti apie bendradarbiavimą pateikdamos savo bazes į internetą; 4) IFLA modelis netinka kaip pavyzdinis principas archyvams. Kad ateityje galėtų būti įgyvendintas visiškas dviejų tarptautinių standartų autoritetiniams įrašams suderinamumas, abi grupės turėtų peržiūrėti ir suderinti archyvarų poreikius rengiant informaciją apie provenienciją autoritetiniame įrašė su bibliotekinių akcentu į pradmenų kontrolės ekonominį metodą. Atsakymas į svarbų klausimą: „ar gali archyvarai priimti IFLA autoritetinio įrašo modelį kaip savo“, yra „TAIP, bet su tam tikromis išlygomis“³⁰.

ISADN

Pagaliau lieka klausimas apie ISADN. Tai, kad negalima apibrėžti šio numerio turinio, jo skyrimo metodologijos koncepcijos ir tarptautinės autoritetinių duomenų sistemos organizavimo buvo visiškai suprantama grupės nariams. Vienu metu buvo pasiūlyta ir net įtraukta į pranešimą, kad ISADN vartojimo koncepcijos peržiūrėjimas atidedamas penkeriems metams, per kuriuos technologijos raida parodys, ar šis numeris iš tikrųjų reikalingas naujoje elektroninėje terpėje. Aštuntąjį dešimtmetį šio problemos

IFLA Tarptautinės autoritetinių įrašų sistemos kūrimo darbo grupė (*Working Group on an International Authority System*)³¹ neišsprendė, atrodė, kad ir ši darbo grupė neras sprendimo. Padėtis tiek paaštrėjo, kad paskutiniame pasitarime 1998 m. Amsterdame beveik buvo priimtas pasiūlymas iš darbo grupės pavadinimo išbraukti ISADN. Vis dėlto jis buvo paliktas, nes ISADN buvo vienas iš darbo grupės uždavinių, dokumente paaikškintas šio numerio būtinumas ir jis numatytas kaip privalomas duomenų elementas. Viso to tuo tarpu būtų nepakakę, jeigu dėl šios problemos aktualumo nebūtų priimtas sprendimas, apie kurį užsiminta pirmajame darbo grupės susitikime, ir nebūtų pradėta dėl to tartis su leidėjais. IFLA konferencijoje Amsterdame 1998 m. IFLA atstovai I. Parent, B. Tillett ir M.F. Plassard susitiko su firmos *BIC/Editeur* (*Book Industry Communication*), *Data Definitions* iš Londono ir *CEDAR* iš Nyderlandų atstovais ir susipažino su INDECS projektu, kuriame sukurtas Suinteresuotųjų šalių numeris (*Interested Party Number*), patvirtinantis autoriaus teises. Padaryta išvada, kad IFLA bendradarbiavimas su INDECS ir AUTHOR projekto atstovu nepaprastai svarbus sprendžiant ISADN problemas. Darbo grupės nariai sveikino leidėjų pasirengimą bendradarbiauti. Buvo nutarta, kad darbo grupė baigė savo veiklą, paskelbdama aprašytuosius dokumentus, o toliau dirbs, siekdama apibrėžti ISADN, nauja darbo grupė, į kurią, be pirmosios grupės narių (jeigu jie norės toliau bendradarbiauti), turės būti įtraukta leidėjų ir archyvarų bendrijų atstovų.

Iš kroatų k. vertė L. Buckienė ir N. Marinskienė

Versta iš: *Vjesnik bibliotekara Hrvatske*, 42 (1999)1-4, 43-70

²⁶ Bourdon, Françoise. Name authority control in an international context and the role of the National Bibliographic Agency.

²⁷ Citata iš pasitarimo Kopenhagoje medžiagos, datuotos 1998 m. liepos 17 d.

²⁸ Cituojama pagal C. Nougaret laišką, kurio kopiją B. Tillett pateikė darbo grupei 1997 m. lapkričio 7 d.

²⁹ Kai rašytas šis straipsnis (1999 m. pradžioje), bendra darbo grupė dar nebuvo sudaryta.

³⁰ The International Standard Archival Authority Record for Corporate Bodies, Persons and Families (ICA) and the Essential Data Elements for Internationally Shared Resource Authority Records (IFLA): a comparison and report. Prepared by Dagmar Parer (with Adrian Cunningham) and Michael Fox of the International Council on Archives Committee on Descriptive Standards (ISA/CDS). Released and distributed electronically to the members of the ISA/CDS and the IFLA Working Group on Minimal Level Authority Records and the ISADN, 30 July 1998.

³¹ Delsey, Tom. IFLA Working Group on an International Authority System: a progress report. Delsey, Tom. Authority control in an international context.

LITERATŪRA

- AUTHOR project: transnational application of national name authority files: Libraries project PROLIB/COBRA-AUTHOR 10174: final report. Version 1, 11 June 1998. Authors: Sonia Zillhard, Françoise Bourdon.
- Beaudiquez, Marcelle; Françoise Bourdon. Management and use of name authority files (personal names, corporate bodies and uniform titles): evaluation and prospects. - München: Saur, 1991.
- BIB-1 profile for ONE. Version 1, 1997-01-09. URL: <http://www.bibsys.no/one-wg/bib-1.profile.html>.
- Bourdon, Françoise; Sonia Zillhard. AUTHOR. Vers une base européenne de notices d'autorité auteurs. // International cataloguing and bibliographic control 26(1997) 2,34-37.
- Bourdon, Françoise. International cooperation in the field of authority data: an analytical study with recommendations. - München: Saur, 1991.
- Bourdon, Françoise. Name authority control in an international context and the role of the National Bibliographic Agency. // International cataloguing and bibliographic control 23(1994)4,71-77.
- Bunn, Paul; John D. Byrum, Jr.; Ingrid Parent. The BL/LC/NLC MARC harmonization initiative. // IFLA Council and General Conference, Copenhagen, 1997. Cataloguing Joint Meeting with UBCIM Programme. 152-CAT-4/UBCIM(WS)-4-E.
- Danskin, Alan. Anglo-American authority file: an idea whose time has come? // International cataloguing and bibliographic control 25(1996)3,57-59.
- Danskin, Alan. The Anglo-American authority file: implementation of phase 2. // International cataloguing and bibliographic control 27(1998)4,72-73.
- Danskin, Alan. IFLA International Seminar on the Creation and Use of Authority Files, St. Petersburg, Russia, 4-6 October 1995: Summary report. // International cataloguing and bibliographic control 25(1996)2,27-28.
- Danskin, Alan. International standard in authority data control: costs and benefits. // International cataloguing and bibliographic control 26(1997)2,31-34.
- Delsey, Tom. Authority control in an international context. // Cataloguing and classification quarterly 9(1989)3,13-27.
- Delsey, Tom. IFLA Working Group on an International Authority System: a progress report. // International cataloguing 8(January/March 1979),10-12.
- Ede, Stuart. MARC in close harmony. // Select (Spring 1997)19,2.
- EUROPAGATE: Multifunctional gateway for information retrieval protocols. URL: <http://europagate.dtv.dk>.
- Fabian, Claudia. The Hand Press Book Database of CERL. // International cataloguing and bibliographic control 27(1998)4,80-84.
- Guidelines for authority and reference entries. Recommended by the Working Group on an International Authority System; approved by the Standing Committees of the IFLA Section on Cataloguing and the IFLA Section on Information Technology. - London: IFLA International Programme for UBC, 1984.
- Guy, Michèle. The Bibliothèque Nationale de France and authority files: advances and perspectives in co-operation. // International cataloguing and bibliographic control 25(1996)3,59-62.
- INDECS. URL: <http://www.indecs.org>.
- The International Standard Archival Authority Record for Corporate Bodies, Persons and Families (ICA) and the Essential Data Elements for Internationally Shared Resource Authority Records (IFLA): a comparison and report. Prepared by Dagmar Parer (with Adrian Cunningham) and Michael Fox of The International Council on Archives Committee on Descriptive Standards (ICA/CDS). Released and distributed electronically to the members of the ICA/CDS and the IFLA Working Group on Minimal Level Authority Records and the ISADN, 30 July 1998.
- ISAAR(CPF): International standard archival authority record for corporate bodies, persons and families. Prepared by the Ad Hoc Commission on Descriptive Standards, Paris, France, 15-20 November 1995. - Ottawa: The Secretariat of the ICA Ad Hoc Commission on Descriptive Standards, 1996. URL: <http://www.archives.ca/ica/ddes/english.html>
- ISAD(G): opća međunarodna norma za opis arhivskoga gradiva. Prihvatilo Ad Hoc Povjerenstvo za norme opisa arhivskoga gradiva, Stockholm, 21.-23. siječnja 1993. Hrvatski prijevod priredili Mirjana Hurem, Josip Kolanović. - Zagreb: Hrvatski državni arhiv, 1997.
- MARC harmonization. // SCATNews (March 1997)7. URL: <http://www.ifla.org/VII/s13/scatn/news7.htm>.
- Mandatory data elements for internationally shared resource authority records: report of the IFLA UBCIM Working Group on Minimal Level Authority Records and ISADN. - [S.l.]: International Federation of Library Associations and Institutions, Universal Bibliographic Control and International MARC Programme, 1988. URL: <http://www.ifla.org/VI/3/p1996-2/mlar.htm>.
- Murtomaa, Eeva. Planning and creating name authority control: the Finnish experience. // International cataloguing and bibliographic control 25(1996)3,68-71.
- Names of persons: national usages for entry in catalogues. - 4th revised and enlarged ed. - München (etc.): Saur, 1996.
- Noordmeer, Trudi. UseMARCON: a user controlled generic MARC converter. // ICBS 27((1998)4,84-86.
- ONE-OPAC Network in Europe. URL: <http://www.dbc.dk/ONE/oneweb/index.html>.
- Programme „Telematics for Libraries“, Commission of the European Community, Directorate General XIII E-4. URL: <http://www.2.echo.lu/libraries>.
- Project AUTHOR final report. URL: <http://www.bl.uk/information/author.pdf>.
- Smjernice za izradbu preglednih kataložnih jedinica i uputnica. Preporučila Radna grupa za izradu Međunarodnog sustava preglednih kataložnih jedinica; odobrio Stalni odbor Sekcije za katalogizaciju i Sekcija za automatizaciju Međunarodne federacije bibliotekarskih društava i ustanova. Prevela i predgovor napisala Daniela Živković. - Zagreb: Hrvatsko bibliotekarsko društvo, 1990.
- Statement of principles adopted at the International Conference on Cataloguing Principles, Paris, October, 1961. - Annotated ed. with commentary and examples by Eva Verona et al. - London: IFLA Committee on Cataloguing, 1971.
- Tillett, Barbara B. Authority control in the online environment. // Cataloguing and classification quarterly 9(1989)3,1-11.
- Tillett, Barbara B. Progress report from the IFLA UBCIM Working Group on MLAR and the ISADN. // SCATNews (June 1997)8,4-5. URL: <http://www.ifla.org/VII/s13/scatn/news8.htm>.
- UNIMARC/Authorities: universal format for authorities. Recommended by the IFLA Steering Group on a UNIMARC Format for Authorities; approved by the Standing Committees of the IFLA Section on Cataloguing and Information Technology. - München: Saur, 1991.
- Willer, Mirna. Authority control & International Standard Data Number: need for the international cooperation. // Authority Control in the 21st Century: An Invitational Conference, March 31-April 1, 1996, Dublin, Ohio USA. URL: <http://www.oclc.org/oclc/man/authconf/willer.htm>.
- Willer, Mirna. Univerzalna bibliografska kontrola i baze podataka preglednih kataložnih jedinica za osobna imena autora. // Znanstveni skup Normizacija osobnih imena u knjižničarstvu i leksikografiji, Zagreb, 15. i 16. svibnja 1996.: zbornik radova. Urednica Dorica Blažević. - Zagreb: Hrvatsko bibliotekarsko društvo, 1996. Str. 115-130.